

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА COVID-19: ВИКЛИКИ І ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ

COVID-19 став своєрідним каталізатором змін, які відбулися в прикореному темпі в публічному управлінні. Це зумовлено насамперед тим, що уряди були змушені в стислі терміни під тиском форс-мажорних обставин приймати свої рішення. До викликів, окреслених в цілях сталого розвитку ООН, додалися проблеми, зумовлені зростанням та поглибленням цифрового розриву, бідності, голоду та реальної загрози життю громадян. Як зазначає Ед Олово-Окере, директор глобальної практики управління Світового банку, найбільші виклики пов'язані зі:

- здоров'ям – урядам необхідно вжити заходів громадського здоров'я, щоб тримати людей один від одного, уповільнити поширення хвороби та лікувати тих, хто інфікований;

- економікою - припинення роботи негативно вплинуло на засоби існування людей, спонукаючи уряди розширювати існуючі програми соціального захисту або створювати нові;

- податками - доходи впали через зупинки підприємств; криза призвела до негайної переорієнтації пріоритетів видатків і збільшення запозичень [1].

Зросла також загроза корупційних ризиків в умовах швидкої закупівлі необхідних засобів для захисту та надання невідкладної допомоги громадянам.

На думку експертів Світового банку пандемія змінює соціальні цінності та норми, а також спосіб функціонування економіки. Насамперед це зумовлено тим, що пандемія створює невизначеність щодо майбутнього: ніхто не знає, як принципово зміняться норми, цінності та вимоги до урядів і наскільки. Окрім того, криза виявила вразливі місця в системі прийняття рішень на рівні урядів: порушення координації; слабкі державні інституції; неефективне та нераціональне використання обмежених ресурсів; недостатня підзвітність, а також проблеми патронажу та корупції.

Існує великий ризик того, що уряди в цих умовах намагатимуться узурпувати владу, підірвати повагу до прав людини та верховенства права. Прикладами цього є запровадження в багатьох країнах обмеження на свободу слова та вільного пересування громадян.

Саме для запобігання зазначених негативних наслідків, Організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) визначила основні напрями діяльності урядів в умовах пандемії, які мають бути зосереджені навколо: громадської довіри; цифрового уряду і даних; управління ризиками та кризового управління; регулювання; інновацій державного сектору; відкритої державної і громадської комунікації; громадської чесності; бюджетування та державного управління; протидії незаконній торгівлі; інфраструктурі та закупівлям; різноманітності та інклюзії; розробці політики та оцінки на основі фактичних даних; узгодженості та координації політики [2].

Важливе значення в умовах пандемії має використання цифрових технологій та цифрова трансформація всієї системи публічного управління. Так, на думку Лю Чженьміна, заступника Генерального секретаря ООН з економічних і соціальних питань, «протягом усієї пандемії COVID-19 цифрові технології дозволили урядам спілкуватися з людьми та продовжувати надавати послуги в Інтернеті» [3].

У багатьох країнах цифровий уряд посилив свою центральну роль як необхідного елемента комунікації, лідерства та співпраці між політиками та суспільством. Водночас загострилися проблеми, пов'язані з конфіденційністю, захистом приватності та поширенням дезінформації.

ООН опублікувала «Збірник ініціатив цифрового уряду у відповідь на пандемію COVID-19» [3], який є відкритим для поповнення кращих практик використання цифрових технологій урядами. Він містить такі розділи:

1. Обмін інформацією та надання інформації.
2. Електронна участь: громадянська активність; хакатони.
3. е-Здоров'я: самооцінка стану здоров'я; віртуальний лікар; електронні медичні послуги; постачання медичних товарів; дистанційний моніторинг пацієнта.
4. Електронний бізнес.
5. Відстеження контактів.
6. Соціальне дистанціювання та відстеження вірусів.
7. Робота і навчання з дому.
8. Цифрова політика та цифрова інклюзія.
9. Партнерські відносини.

Окремої уваги заслуговує досвід використання цифрових технологій у Франції. Цифрові інструменти, які розроблені та використовуються державними службовцями у Франції:

- обмін миттєвими повідомленнями Tchap;

- державна веб-конференція;
- державний вебінар;
- державна аудіоконференція;
- Осмос (Спільна платформа професійних спільнот держави);
- Ресана (Робочі групи та онлайн-набір для спільної роботи).

Особливу зацікавленість викликає досвід використання державними службовцями Tchar [4], надійного державного месенджера, створеного та керованого Міжвідомчим цифровим директором (DINUM), як частина TESH.GOUV - програми для прискорення цифрової трансформації державної служби Франції.

Месенджер надає державним службовцям необхідні гарантії щодо конфіденційності та захисту даних. Він розроблений на програмному забезпеченні з відкритим вихідним кодом (Riot). Це система обміну миттєвими повідомленнями, яка повністю контрольована державою та розміщена на серверах у Франції.

Особливість Tchar полягає в тому, що він створений спеціально для державних службовців, пропонує унікальні функції, такі як інтегрований каталог користувачів, що дозволяє, зокрема, знайти контакт в іншому міністерстві. Кімнати громадських обговорень охоплюють професійні сфери з наскрізними темами, спільними для всіх міністерств, таких як громадські інновації, кібербезпека, державна зайнятість, а також кімнати, присвячені громадам (BlueHats, beta.gouv. fr, DesignGouv та ін.). Довідник громадських кімнат дозволяє знайти необхідну кімнату. Також є можливість створення власної кімнати.

Будь-який державний чиновник може вільно створити свій обліковий запис Tchar зі своєї професійної електронної адреси, з мобільного додатка або веб-версії. При необхідності він може запросити електронною поштою кореспондента за межами держави на конкретну зустріч. Усі кімнати (крім публічних кімнат) наскрізно шифруються. Це означає, що навіть перехоплені вони будуть нерозбірливі. Спільні файли скануються перед доставкою одержувачу (одержувачам) для перевірки на наявність вірусів.

До переваг Tchar можна віднести:

- його надійність і високий рівень конфіденційності приватних обмінів;
- наявність інтегрованого каталогу користувачів додатка;
- можливість створення публічних кімнат за професійними інтересами;
- можливість одночасного використання на кількох пристроях (смартфони, комп'ютери, планшети тощо).

Станом на листопад 2021 року він має понад 200 тисяч користувачів.

Отже, під впливом пандемії спостерігається загострення багатьох проблем в системі публічного управління. Однак, вже напрацьовані підходи для успішного вирішення цих проблем, зокрема з використанням цифрових технологій. Насамперед вони спрямовані на: адаптацію моделей діяльності уряду, надання послуг та взаємодію з громадянами з використанням цифрових інструментів; дотримання принципу «збираємося разом, залишаючись окремо», сутність якого полягає у сприянні колективним діям через довіру та соціальні зв'язки в епоху COVID-19, зумовлених потребою безпрецедентного рівня співпраці між урядами та громадянами, а також усіма зацікавленими сторонами для запровадження просторового дистанціювання та інших заходів; розвиток ефективних, інклюзивних та підзвітних урядів, які здатні надавати адекватну відповідь на уснуючі виклики та загрози.

Список використаних джерел:

1. Starting a conversation about the future of governments post coronavirus.
URL: <https://blogs.worldbank.org/governance/starting-conversation-about-future-governments-post-coronavirus>
2. Building a resilient recovery. Emerging stronger from the COVID-19 pandemic
URL: <https://www.oecd.org/coronavirus/en/>
3. Compendium of Digital Government Initiatives in response to the COVID-19 Pandemic
URL: <https://publicadministration.un.org/en/Themes/Digital-Government/Good-Practices-for-Digital-Government>
4. Tchap.
URL: <https://www.numerique.gouv.fr/outils-agents/tchap-messagerie-instantanee-etat/>